עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ד מהל' שגגות הל' ג:
לט ב מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הל' א ופ"א מהלכות אישות הלכה ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' טו סעיף יט:
מ ג מיי' פ"ד מהל' סנהדרין הל' ד:
מא ד מיי' פ"ד מהל' שגגות הל' ד:

* * *

מוסף רש"י

עבר עבירה שיש בה שתי מיתות. כגון חמותו והיא אשת איש (יבמות לב. סנהדרין פא.) דאחמותו שריפה ואאשת איש חנק (יבמות שם). נידון בחמורה. בשריפה (שם). חמותו ונעשת אשת איש. שהיתה אלמנה כשנשא בתה (שם) כגון נשא בת אלמנה ואסרה אמה משום חמותו ואחר כך נשאת ואסורה עליו משום אשת איש, נדון בחמורה בשריפה דהיא קדמה, אבל אם היתה אשת איש ונעשית חמותו, כגון שנשאה כשהיא בכך היתה זו אסורה עליו משום אשת איש, ונו לא חייל איסור חמותו אאיסור אשת איש ואינו נדון אלא בחנק (סנהדרין פא.) ואע"ג דקיל הוא, אלמא לא אמר איסור חמותו וחייל אאשת איש, דאי חייל תרוייהו עליה הוה לן למדייניה בחמורה (יבמות שם).

* * *

שיטה מקובצת

א) ואיסור בת אחת אית תיבת כולל נמחק: ב) נשאת לאחיו מאביו דאילו מאמו אין קדושין תופסין בה דהיא אחותו מאמו אבל כלתו לא מצי למיתני הכא כמו בסמוך שהרי היא אסורה לבנו דהויא לה אחותו ולא תפסי בה קדושין ואחות אשתו נמי לא משכחת לה כמו בסמוך ולא מצי למיתני נמי הכא רבי יוסי אומר אם עבר הזקן ונשאה כדתני בסמוך שהרי אין קדושין תופסין בה שהרי היא בת בתו: ג) שאר בני אחי אביו איתוסף נמי איסורא לגבי. בקצת ספרי גרים מינו [illegible]

והא לית ליה לרבי מאיר (א) איסור חל על איסור נהי דאיסור חל על איסור לית ליה איסור מוסיף ואיסור (ב) כולל אית ליה כגון שבא על אמו והוליד בת דאיסור בתו ואחותו בהדדי הדדי אתי (ג) נשאת לאחיו מינו דאיתוסף איסור לגבי אחין איתוסף איסורא לגבי דידיה נשאת לאחי אביו מינו דאיתוסף איסורא לגבי (ד) שאר אחי אביו איתוסף לגבי דידיה ה"ל אשת איש מינו דאיתוסף איסור לגבי עלמא איתוסף נמי לגבי דידיה ה"ל נדה מינו דאיתוסף איסור לגבי בעלה איתוסף נמי לגבי דידיה: **מתני'** (ו) הבא על בת בתו חייב עליה משום בת בתו וכלתו (ה) ואשת אחיו ואשת אחי אביו (ואחות אשתו) ואשת איש ונדה ר' יוסי אומר אם עבר זקן ונשאה חייב עליה משום אשת אב וכן הבא על בת אשתו ועל בת בתה: **גמ'** קתני חייב עליה משום אשת אב מי שריא ליה א"ר יוחנן כגון שנפלה לו (ז) ליבום א"ה מאי עבר א"ר יעקב שעבר משום כלת בנו שניה כדתני' (ט) כלתו ערוה כלת בנו שניה וכן אתה מוצא (ח) בבת בנו ובבת בן בנו עד סוף כל הדורות ומי אית ליה לר' יוסי איסור חל על איסור והא תנן (י) עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה רבי יוסי אומר נידון בזיקה ראשונה שבאה עליו ותניא (י) כיצד א"ר יוסי נידון בזיקה ראשונה חמותו ונעשת אשת איש נידון משום חמותו אשת איש ונעשת חמותו נידון משום אשת איש א"ר אבהו מודה רבי יוסי באיסור מוסיף וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן מודה ר' יוסי באיסור מוסיף (ט) מאי איסור מוסיף איכא הכא דאיכא ברא לסבא מינו דאיתוסף איסורא לגבי בריה איתוסף איסורא לגבי דידיה: **מתני'** (יא) הבא על חמותו חייב עליה משום חמותו וכלתו ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואחות אשתו ואשת איש ונדה וכן הבא על אם חמיו ועל אם חמותו רבי יוחנן בן נורי אומר הבא על חמותו חייב עליה משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו אמרו לו (יב) שלשתן שם אחד הן: **גמ'** א"ר אלעזר א"ר הושעיא ר' יוחנן בן נורי וסומכוס אמרו דבר אחד ר' יוחנן בן נורי הא דאמרן סומכוס מאי היא דתנן

שחטה

נשאת לאחיו מינו דאיתוסף כו'. פירוש משום אשת אח ואע"ת והא ממזרת היא ואם כן היאך אסורה לאחיו משום אשת אח אין חל איסור אשת אח על איסור ממזרת ויש לומר דמיירי דאחיו נמי ממזר ואם כן ליכא איסור ממזרת דהוא עצמו כמו כן ממזר ועי"ל דאיסור חמור חל שפיר על איסור קל כדפרישית לעיל:

הבא על בת בתו. הקשה רבינו ברוך אמאי לא חשיב בהדייהו בת בנה כגון שנישא בתו לבן אשתו וילדה לו בת דהויא בת בתו ובת בנה בבת אחת וגם בכיפא קשה אמאי לא תני בת בנה ובת בתה (ט) דמשכחת לה כיעקב שנשא רחל ולאה שאינם אחיות ויש לה בן לרחל מאדם אחר ונשא בת לאה שהיתה לה מיעקב וילדה בת לאה בת וכא יעקב עליה הרי היא בת בן אשתו ובת בתו ולפי מה שפי' לקמן דמתני' לא מיירי רק באיסור מוסיף ניחא שפיר והקשה הקדוש ה"ר יום טוב אמאי לא תני חמותו כגון שנשא בת בתו דבת בתו היא חמותו וי"ל (י) דת"ק לא מיירי בעבר איסורא ומהאי טעמא לא תני אם חמותו ואם חמיו (ט) ושניות הן ואפילו לרבי יוסי נמי דמיירי בעבר זקן ונשאה יש לומר להכי לא תני להו (יו) דהוי איסור כולל ואפילו לר' מאיר דאמר פרק ד' אחין (יבמות לג: ולג.) לר' יוסי מחייב תרתי משום איסור כולל היינו באיסור כולל בשם אחד אבל בשני שמות (יא) לא ומש"ה ניחא לדידיה גבי אשת איש ונעשת חמותו דלא אמרי' נידון בחמותו משום דשני שמות הן:

ואחות אשתו. ואומר הר"י דלא גרס ליה דאם כן שבע הוו ולדתני לעיל שש ליתני שבע ואם תאמר וליתני שבע (יב) ולחשוב אחות אשתו וכגון שדינה בת יעקב ניסת לאדם מעלמא וילדה לו בת ואותו אדם היה לו בת אחרת מאשה אחרת ונשאה יעקב ואם כן הרי בת דינה ליעקב בת בתו ואחות אשתו ותיתא איסור אחות אשתו באיסור כולל מינו דאיתסר בשאר אחיות משום אחות אשה איתסר נמי בבת דינה משום אחות אשה ויש לומר דלא תני רק איסורי דמודי בהו ר' יוסי ומיירי בסיפא דהיינו איסור מוסיף ואפילו לר' מאיר דאמר (יג) דלית ליה לר' יוסי איסור כולל י"ל לא נחת למיתני במתני' רק איסור מוסיף ואע"ת מכל מקום אמאי לא תנא אחות אשתו ובבת אחת וכגון שיעקב נשא (כ) אחותו נכרית של בת דינה בת יעקב וילדה לו בת השתא הויא אותו בת של דינה בת בתו של יעקב ואחות אשתו ויש לומר דבאיסורא (כא) שחל ע"י קדושין לא תני אלא אותה שחל האיסור מיד בשעת קדושין והשתא מיד שנשא יעקב בת האיש לא היה שום איסור עד שנולדה (כב) דינה מאותו האיש אז חל איסור אחות אשתו עם איסור בת בתו ואע"ת ונגמרא (כג) נמי דקאמר מודי ליה באיסור מוסיף מגליה דילמא כולה מתני' באיסור בת אחת מיירי וכגון (כד) שנתקדשה הלה פחות מבת ג' שנים דכי נשלם שנה שלישית אז חלו כל האיסורין (כה) ותשיב במתני' בבת אחת וי"ל דלא חשיב איסורא שע"י קדושין אלא כשחלין בשעת קדושין ואי בבת אחת הויין (כו) עלה הרי לא חלו שום איסור עד גמר שלש שנים ויום אחד ועוד י"ל דמתני' לא אתיא לאורויי רק באיסור מוסיף כמו שפירשתי: **אשת** אחיו. היינו אשת אחיו מאמו דאי מאביו היאך נשאה זקן (ד) (כז) ולא תפסי בה קידושין דהויא כלתו ומכאן משמע דלאשת אחיו מאמו בכרת (כח) ומחייב עליה חטאת והא דממעט בתורת כהנים היינו מעריות אבל כרת איכא:

הרי

והא לית ליה לר' מאיר כו'. דהא לא בעי' לאוקומי לעיל אלא באיסור כולל ומוסיף: **מינו דאיתוסף איסורא כה לגבי שאר אחין.** משום אשת אח איתוסף נמי איסורא גבי דידיה: **נשאת לאחי אביו מינו דאיתוסף איסורא לגבי אחיו איתוסף לגבי דידיה.** ולגבי אחיו משום אשת אחי האב: (א) ל"א הוה"ג **מינו דאיתוסף איסורא לגבי בני אחי אביו משום אשת אב:** **מתני' בת בתו וכלתו.** שנשאה בנו: **ואחות אשתו.** שהיה נשוי את בת חמתו שהיא אחות בת בתו מן האב כגון שהיתה לו בת מאשה אחרת ונשאה זה האב חמיו של בעל בתו וכשבא זה על בתו של חמתו שהיא לו בת בתו היתה אחות אשתו: **ואשת אחיו.** שמת בנו ונשאה אחיו של זה: **ואשת אחי אביו.** שמת אחיו ונשאה אחי אביו: **אם עבר הזקן.** אביו של זה ונשאה ואחר כך בא עליה זה חייב אף על אשת האב: **וכן בת אשתו.** חייב עליה משום בת אשתו וכלתו ואשת אחיו כו' וכן בת (יג) אשתו חייב עליה משום כל אלה: **גמ' ומי שריא ליה.** לאביו של זה והא אשת אחיו היא דהא מחייבינן ליה לבנו משום אשת אחי אביו אלמא אסירא ליה לאביו משום אשת אח ואין לו אישות בה ואמאי קאמר רבי יוסי חייב עליה משום אשת אב: **שנפלה לו ליבום.** מאחיו שמת בלא בנים ובא הוא ליבמה (ב): **אם כן מאי עבר.** זקן הא שפיר עבד דאינה אסורה עליו משום איסור ערוה. ואם תאמר כלתו היא דהא מחייבינן לבריה משום אשת אח לאו פירכא היא דאיכא לאוקומה דאשת אחיו של בנו מאמו היא ולאו כלתו של אב היא אלא אשת חורגו ומותרת לו: **דעבר משום כלת בנו שהיא שניה.** מדברי סופרים דהא חייבנו לבריה משום כלתו. והוא הדין נמי דמצי לתרולי דעבר משום בת בת בנו שהיא שניה אלא חדא מינייהו נקט: **שתי מיתות.** חמותו ואשת איש איכא שריפה וחנק ושריפה חמורה מחנק: **בזיקה ראשונה.** ולא באחרונה דאין איסור חל על איסור: **מודה ר' יוסי.** במתני' דאיכא איסור מוסיף ה"ה לכולל ובת אחת כדמפרש לקמן הלכך חמותו ונעשית אשת איש אף על גב דאיכא איסור מוסיף דאיתוסף איסורא דאשת איש אכולי עלמא אפ"ה נידון בחמותו משום דחמורה היא (יד) אבל אשת איש ונעשית חמותו ליכא לא כולל ולא מוסיף (ג): והכא בבת בתו ועבר אביו ונשאה **מאי איסור מוסיף איכא.** דליתוסף איסור אשת אב אהאי: **כגון דאית ליה ברא לסבא.** ואחיו של זה הוא דמגו דאיתוסף איסורא אהאי בכרת משום אשת אב איתוסף נמי אהאי: **מתני' ר' יוחנן בן נורי אומר כו' משום חמותו ואם חמותו.** שהיה נשוי בתה ובת בתה ואם חמיו שנשא את בת בנה: **שלשתן שם אחד.** כחד קרא כתיבי וכחד לאו הלכך אין חילוק חטאות ביניהם: **גמ'**

תוספות מינו דאיתוסף איסורא לגבי בני אחיו וכו'. היינו ג' שמות אשת אב ואשת אחי אביו [illegible] **שעבר** משום כלת בנו שניה. ות"ק הוא [illegible]

ואיסורא דרבנן ליכא לא חשיב ליה: **מודה** רבי יוסי באיסור מוסיף. שאיסור חמור חל על איסור הקל [illegible]

מסורת הש"ס

א) יבמות לג. [חולין קא. וש"נ], ב) [יבמות לג:], ג) סנהדרין פא. יבמות לג., ד) [תוספתא סנהדרין פי"ג] פ"ב יבמות לג. סנהדרין פא., ה) יבקש של נשואה לאחי אביו, ו) עי' הפי' בגמ', ז) יבמות לג.

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נשאת וכו' לאחי האב ונ"ל דה"ג מינו: (ב) ד"ה שנפלה וכו' ליבמה וצריך א"כ כל"ל והד"א: (ג) ד"ה מודה כו' מוסיף הס"ד ואחר כך מ"ה מאי איסור מוסיף וכו' והכא: (ד) תוס' ד"ה אשת וכו' זקן והלא לא תפסי בה:

* * *

רבינו גרשום

מאי לאו דאכליה לחצי פרס. כוליה בכדי אכילת פרס ותיובתיה דרב פפא דמתרץ לדברי רבנן: לא דאכל כל זית וזית שיש בו בכדי אכילת פרס: לא התירו לו לאכול פחות מכשיעור כר והתירו לה לעוברה [illegible]

ולד ראשון להניק את בנה ובנה טהור ראינו מטמא לא קדש ולא תרומה בנגיעה מ"ט היא לא מטמיא ליה לבנה בנגיעה ראיתי הוא ולד טומאה ואין ולד טומאה מטמא אדם ולא חלב שלה אינו מטמא אותו דאע"ג דמשקה הוא כיון דהיינו מאכל של תינוק אמרינן משקה הבא לאוכל כאוכל דמי כדתנן חולב אדם בי"ט לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה דקדרה עושין בה אוכל ואמרי' משקה הבא לאוכל אוכל הוא וכאוכלא דאיפרת דמי אבל לא לתוך הקערה דקערה היינו כעין כוס וספלים משימין בה משקין הלכך אין חולב בה דהוי נולד: וקא בעי בנה אמאי טהור כיון דינק חלב אימטי ליה מחלב דהיינו אוכלין טמאין: וכי תימא לא איתכשר. האי חלב דכולו בא לאוכל ואין אוכל מטמא אדם אלא על יד הכשר: ניתכשר בטיפה מלוכלכת שעל פי הדד (שנזרעת) חלב ראשונה שמוצץ הילד אינה נעקרת כולה מן הדד אלא משתייר מטנה על פי הדד ומתוך אותה טיפה יונק התינוק שאר כל החלב וכשפוסק מלינק משתיירת אותה טיפה על [illegible]

[illegible]

א) עד כאן שייך לדף יג ע"א

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones